

Globe za kršitve konkurenčnega prava

Kaj naj bi dosegli z globami?

Komisija v zvezi s kršitvami konkurenčnega prava uporablja politiko preprečevanja in v ta namen izdaja obsežna navodila za poslovanje v skladu z zakonodajo. Če podjetja kršijo zakonodajo, jim lahko naloži globe. Tudi te so v končni fazi namenjene preprečevanju kršitev in morajo izpolnjevati zato dve merili: kršitelje morajo kaznovati, hkrati pa imeti odvračilni učinek. Podjetjem kršenje pravil o konkurenci prinaša koristi, če ostaja nekaznovano, zato to tudi počnejo. Pri kartelih je denimo OECD v analizi izbranih kartelov ocenil, da je povprečno povišanje cen v vzorcu znašalo od 15 do 20 %, najvišje pa je preseglo 50 %ⁱ. Če kartel deluje več let, imajo vpletena podjetja korist od teh povišanj v vsakem letu delovanja kartela. Da bi imele globe preventivni učinek na ravni celotne industrije, je treba to dejstvo upoštevati.

Sistem glob, ki ga uporablja Komisija, temelji na naslednjih načelih: nekatere kršitve povzročajo gospodarstvu več škode kot druge; kršitve, pri katerih je vrednost prodaje visoka, povzročajo več škode kot tiste, povezane z nizko vrednostjo prodaje; dolgotrajne kršitve povzročajo več škode kot kratkotrajne.

Kako se določi višina globe?

Delež vrednosti zadevne prodaje: osnova za določitev globe je delež letne prodaje podjetja za proizvode, ki jih kršitev zadeva. Zadevna prodaja običajno pomeni prodajo proizvodov, ki jih zadeva kršitev, v zadnjem celem letu trajanja kršitveⁱⁱ. Osnova za določitev globe je lahko do 30 % vrednosti zadevne prodaje podjetja glede na resnost kršitve, ta pa je odvisna od več dejavnikov, vključno z naravo kršitve (npr. zloraba prevladujočega položaja, določanje cen, razdelitev trga), geografskim obsegom kršitve ter dejansko izvedbo oziroma neizvedbo

kršitve. Za kartele je zadevni delež običajno med 15 in 20 %.

Trajanje kršitve: navedeni delež vrednosti zadevne prodaje se pomnoži s številom let in mesecev trajanja kršitve. To pomeni, da je globa vezana na vrednost prodaje, na katero je vplivala kršitev v času njenega trajanja, kar se praviloma šteje kot ustrezen pokazatelj škode, ki je bila v času trajanja kršitve povzročena gospodarstvu. Torej se predpostavlja, da kršitev, ki traja dve leti, povzroči dvakrat več škode kot kršitev, ki traja samo eno leto.

Zvišanje ali znižanje globe: globa se lahko zviša (npr. če je podjetje večkratni kršitelj) ali zniža (npr. če je bila vpletenost podjetja majhna ali če so zakonodaja ali organi spodbujali kršitev). Pri kartelih se globa zaradi dodatnega odvračilnega učinka poveča za enkratni znesek, enak 15–25 % vrednosti letne prodaje, kar podjetja zlasti občutijo pri kratkotrajnih kartelih. Ta dodatek (t.i. „vstopna pristojbina“) naj bi podjetja odvrčal od tega, da bi sploh kdaj poskusila sodelovati v kartelu .

Najvišja možna globa: globa ne sme preseči 10 % celotnega letnega prometa podjetja. Če podjetje pripada skupini in je matično podjetje te skupine v času trajanja kršitve odločilno vplivalo na poslovanje hčerinskega podjetja, se lahko kot osnova za 10-odstotno omejitev upošteva promet celotne skupine. Poleg tega se lahko globa naloži samo, če od konca trajanja kršitve do začetka preiskave Komisije ni preteklo več kot pet let.

Znižanje globe na podlagi prizanesljivosti: Komisija podjetja, vpletena v kartele, spodbuja k razkritju dokazov, ki ji pomagajo odkrivati kartele in podpreti preiskavoⁱⁱⁱ. Prvemu podjetju, ki predloži dovolj dokazov o kartelu, da lahko Komisija sproži preiskavo, se lahko dodeli polna imuniteta pred globami; nadaljnjim podjetjem, ki predložijo dokaze, pa se globa, ki bi jim sicer bila naložena, lahko zniža za do 50 %^{iv}.

Znižanje globe na podlagi poravnave: poleg tega Komisija v kartelnih zadevah ponuja znižanje globe za 10 %, če s podjetjem doseže poravnavo^v. Poravnave prispevajo k znižanju upravnih stroškov kartelnih odločitev, vključno s stroški pred sodiščem, poleg tega pa pripomorejo, da Komisija kartelne zadeve obravnava hitreje in tako sprosti vire za nove preiskave.

Nezmožnost plačila

V izjemnih okoliščinah^{vi} lahko Komisija zniža globo, če podjetje predloži dovolj jasne in objektivne dokaze, da bi globa najverjetneje resno ogrozila gospodarsko sposobnost preživetja podjetja. Analiza je osredotočena na različne za podjetje specifične dejavnike, bila pa naj bi karseda objektivna in merljiva, da se zagotovi enaka obravnava in ohrani odvračilni učinek.

Pravna podlaga za globe, ki jih nalaga Komisija

Člena 101 in 102 Pogodbe (PDEU) prepovedujeta različne protikonkurenčne prakse. Člen 103 daje Evropskemu Svetu pooblastila za vzpostavitev sistema izvajanja, ki vključuje nalaganje glob.

Uredba Sveta št. 1/2003^{vii}, katere podlaga je člen 103 PDEU, daje Komisiji pooblastila za izvajanje teh pravil in nalaganje glob podjetjem, ki jih kršijo. Določa načelo, da je treba pri višini globe upoštevati težo in trajanje kršitve, ter omejuje najvišji znesek globe na 10 % prometa, kot je navedeno zgoraj.

Komisija pri vsakem sklepu pojasni, kako je določila višino globe. Čeprav ni dolžna objaviti splošnih smernic o načinu določanja glob, je to leta 1998^{viii} storila, s čimer je njena politika določanja glob postala preglednejša, njeni ukrepi pa boljše utemeljeni. Sčasoma se je izkazalo, da so bile globe, naložene v skladu s temi smernicami, prenizke za velika podjetja, zlasti tista, ki so sodelovala v dolgotrajnih kartelih, ki so zadevali veliko število proizvodov, ter za večkratne kršitelje. Komisija je tako leta 2006 prevetrila svoj pristop in podjetjem zagotovila jasnejše smernice^{ix}.

Evropska sodišča preverjajo vse vidike sklepov Komisije in imajo vsa pooblastila za spremembo naloženih glob. Komisija pred sodiščem dosega dobre rezultate – v primeru pritožb se ohrani preko 90 % vrednosti glob.

Zakaj smernice?

Politika v zvezi z globami mora zajeti vrsto različnih okoliščin, pri čemer je izjemno težko vse možne scenarije predvideti vnaprej. Zato lahko Komisija po potrebi spremeni in dopolni svoje smernice, poleg tega pa smernice same vsebujejo tudi nekatere določbe, ki v ustreznih primerih izrecno predvidevajo možnost odstopanj.

Številni nacionalni organi so se odločili za podoben pristop in sprejeli smernice o določanju glob, ki so v veliki meri skladne s smernicami Evropske komisije.

Na kratko:

OSNOVNA GLOBA	DELEŽ VREDNOSTI ZADEVNE PRODAJE (0–30 %) X TRAJANJE (leta ali obdobja, krajša od enega leta) + 15–25 % VREDNOSTI ZADEVNE PRODAJE: ODVRAČILNI DODATEK ZA KARTELE
ZVIŠANJE	OTEŽEVALNI DEJAVNIKI npr. vodilna vloga v kartelu, večkratni kršitelj ali oviranje preiskave
ZNIŽANJE	OLAJŠEVALNI DEJAVNIKI npr. manjša vloga v kartelu ali z zakonodajo spodbujano ravnanje
NAJVIŠJA MOŽNA GLOBA	10 % PROMETA (za posamezno kršitev)
DODATNA MOŽNA ZNIŽANJA	PRIZANESLJIVOST: 100 % ZA PRVO PODJETJE, DO 50 % ZA DRUGO, 20–30 % ZA TRETJE IN DO 20 % ZA NADALJNJA PODJETJA
	PORAVNAVA: 10 %
	ZNIŽANJE ZARADI NEZMOŽNOSTI PLAČILA

ⁱ <http://www.oecd.org/dataoecd/16/20/2081831.pdf>

ⁱⁱ V nekaterih primerih, npr. kadar se obseg prometa v zadnjem celem letu trajanja kartela izrazito poveča ali zmanjša, so rezultati lahko zavajajoči; v tem primeru Komisija uporabi podatke za drugo, bolj značilno leto.

ⁱⁱⁱ Obvestilo o prizanesljivosti ([UL C 298, 8.12.2006, str. 17](#)).

^{iv} Če podjetje želi zaprositi za ugodno obravnavo na podlagi obvestila o prizanesljivosti, se lahko na Komisijo obrne neposredno ali prek pravnega svetovalca. V ta namen obstaja posebna telefonska številka, prek katere lahko podjetja zaprosijo za pomoč uradnike Komisije (tel. +32 22984190 ali +32 22984191), in posebna številka telefaksa (telefaks: +32 22994585).

^v Obvestilo o poravnavi (uredba: [UL L 171, 1.7.2008, str. 3–5](#); obvestilo: [UL C 167, 2.7.2008, str. 1–6](#)).

^{vi} Točka 35 Smernic (2006).

^{vii} [UL L 1, 4.1.2003, str. 1–25](#). Uredba št. 1/2003 je nadomestila Uredbo št. 17/1962; določbe o globah so ostale nespremenjene.

UL 13, 21.2.1962, str. 204/62, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 1216/1999, UL L 148, 15.6.1999, str. 5.

^{viii} Smernice o načinu določanja glob ([UL C 9, 14.1.1998, str. 3–5](#)).

^{ix} Smernice o načinu določanja glob ([UL C 210, 1.9.2006, str. 2–5](#)).

November 2011. To obvestilo je zgolj informativne narave in za Evropsko komisijo ni zavezujoče. Prav tako ne vpliva na smernice Komisije o določanju glob.

Dodatne informacije:

Evropska komisija – spletna stran o politiki konkurence:

<http://ec.europa.eu/competition>.